

**FORSKNINGSPROSJEKTET ”LANDSKAPSKUNNSKAP OG
RESSURSFORVALTNING I INDRE TROMS OG FINNMARK
2500 F.KR. – 1000 E.KR. (LARM)”**

**REGISTRERINGSRAPPORT
INDRE FINNMARK 2011**

**MARIANNE SKANDFER OG
BRYAN HOOD**

**INSTITUTT FOR ARKEOLOGI OG SOSIALANTROPOLOGI
UNIVERSITETET I TROMSØ**

UiT The Arctic University of Norway – 2018

Septentrio Academic Publishing

<http://septentrio.uit.no/>

Septentrio Reports, number 2, 2018

DOI: <http://doi.org/10.7557/7.4328>

ISSN: 2387-4597

Licensee UiT The Arctic University of Norway

This Open Access report is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0

International License: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

INNHOOLD

<u>Figurliste</u>	<u>1</u>
<u>Innledning</u>	<u>3</u>
<u>Bakgrunn for registreringene</u>	<u>4</u>
<u>Utvelgelse av undersøkelsesområder</u>	<u>5</u>
<u>Reiseplan og metode</u>	<u>6</u>
<u>Foreløpige vurderinger av resultatene</u>	<u>7</u>
<u>Registreringer 2011</u>	<u>9</u>
<u>Tabell: GPS-koordinater 2011</u>	<u>16</u>
<u>Figurer</u>	<u>17</u>
<u>Litteratur</u>	<u>36</u>

FIGURLISTE

Figur 1. Eskeren fra lufta. Mot nord (foto: B. Hood)

Figur 2. Iešjávri med Porsangerfjellene i bakgrunnen. (foto: M. Skandfer)

Figur 3. Registrerte lokaliteter fra feltarbeidene i 1972/73. Basert på kartreferanser i (Helskog 1973) (Kart: B. Hood)

Figur 4. Kart over registreringer og befarte områder i 2011 (Kart: B. Hood)

Figur 5. Oversiktskart over registreringer 2011 (Kart: B. Hood)

Figur 6. Utsikt nordvestover Iešjávri. R 1 ligger mellom baugen på den gule båten og den store steinen i forgrunnen (Foto: M. Skandfer).

Figur 7. R 3. Graveskje peker mot N. Utløpet av Likčajohka oppe til venstre (foto: M. Skandfer)

Figur 8. R 9. Graveskje markerer funnstedet. Tatt mot VSV (foto: M. Skandfer)

Figur 9. R 10. Árran fra nyere tid. (foto: M. Skandfer)

Figur 10. R 11. Likčajohka så vidt synlig i dalen i bakgrunnen. Gaisa'ene i Porsanger lengst bak. Mot NØ. (foto: M. Skandfer)

Figur 11. R 14. Árran med en stein utenfor sirkelen i en "spiss". Tatt mot S. (foto: M. Skandfer)

Figur 12. R 16. Bryan Hood til venstre for árran. Čoalbmi Likčajávri i bakgrunnen. (foto: M. Skandfer)

Figur 13. Sletta med R 18 omtrent midt i bildet. Sandmorene synlig i bakkant. Tatt fra toppen av eskeren mot NØ (foto: M. Skandfer)

Figur 14. R 18. Eskeren i bakgrunnen. Tatt mot SV (foto: M. Skandfer)

Figur 15. R 20. Buorra i V-kanten av eskeren. Tatt mot SSØ (foto: M. Skandfer)

Figur 16. Registreringer og befarte områder, Øvre Mollešjohka (kart: B. Hood)

Figur 17. R 21, K 3 med utløpet av Iešjohka fra Stohpuluoppal i bakgrunnen. Tatt mot V (foto: M. Skandfer)

Figur 18. R 22. Jordboret markerer funnstedet. Utløpet av Iešjohka fra Stohpuluoppal i bakgrunnen. Mot S (foto: M. Skandfer)

Figur 19. R 23 K 1. Bryan Hood samler opp materiale. R 21 i bakgrunnen. Tatt mot S (foto: M. Skandfer)

Figur 20. R 23, K 4. Oversikt. Stohpuluoppal bak til høyre. Mot S (foto: M. Skandfer)

Figur 21. R 24 sett mot NØ. Øvre Mollešjohka fjellstue i bakgrunnen. (foto: B. Hood)

Figur 22. R 24 sett mot NV. Den lavere myra er en gammel bukt. R 25 på høyden bak til høyre. (Foto: M. Skandfer)

Figur 23. Registreringer og befarte områder, Nedre Mollešjohka (kart: B. Hood)

Figur 24. R 28. Bryan Hood graver prøvestikk lengst NV i bukta før strykene. Mot SØ (foto: M. Skandfer)

Figur 25. R 28. Profil. Flere tydelige humuslag og trekullsjikt (foto: M. Skandfer)

Figur 26. Registreringer og befarte områder (kart: B. Hood)

Figur 27. R 30. Buorra/grav vest for Heástabuolža. (Foto: B. Hood)

Figur 28. R 30. Buorra/grav på drumlin vest for Heástabuolža i landskap med steinur. Mot nordvest (Alta). (Foto: B. Hood)

Figur 29. R 31. Arran med armer, vest for Heástabuolža. Merk enkeltliggende stein ved slutten av armen til venstre, og rett bak ildstedet til høyre (foto: B. Hood)

INNLEDNING

I forbindelse med forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e.Kr." (LARM) er det gjennomført feltarbeid i 2011 i form av befaringer med registreringer i utvalgte områder, samt flere mindre utgravninger. Virksomheten i indre Finnmark ble fokusert om området fra Iešjávri i sør til E6 nær Suoššjávri i nord. Det var tre komponenter til aktivitetene: 1) innsamling av to pollenprøver vest for Suoššjávri (Ericka Engelstad, Helge Irgens Høeg) for å kartlegge vegetasjonshistorie i regionen, 2) registrering av et stort fangsanlegg ved Jalgesvárri og utgravning av utvalgte fangsgroper samt et par arran (ildsted) på eskeren nord for Vuolit Mollešjohka (Ingrid Sommerseth), og 3) generelle registreringer i Mollešjohka-Iešjávri-regionen (Bryan Hood, Marianne Skandfer). Denne rapporten sammenfatter resultatene primært fra den tredje komponenten.

Registreringene i denne rapporten er i hovedsak resultatet av en ukes feltarbeid i perioden 04.07. – 10.07. 2011, i området Mollešjohka – Iešjohka – Iešjávri, i grenseområdet mellom Káràsjohka/Karasjok og Guovdageaidnu/Kautokeino kommuner. I tillegg er noen registreringer fra den forutgående uken inkludert. Feltarbeidet 04. – 10.07. foregikk i sol og lettskyet vær, relativt lite insekter men med over 30 grader de siste par dagene. Uka før var det mer varierende, med både vind og regn. Deltakere på feltarbeidet var Bryan Hood og Marianne Skandfer. Uka før registrerte Bryan Hood og Ingrid Sommerseth med to assistenter, alle fra Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø. Vi bodde på Nedre Mollešjohka, der Per og Randi Varsi Johnsen med familie la til rette med logistikk i form av overnatting, mat og frakt. De bidro også med sin store lokalkunnskap, og ga gode forslag til hvor vi skulle befare. Uten deres hjelp hadde dette feltarbeidet ikke latt seg gjennomføre. Registreringene i felt og den foreliggende registreringsrapporten er ført i pennen av Marianne Skandfer med tillegg av Bryan Hood. Kartene er produsert av Bryan Hood.

Registreringene omfatter ikke tidligere registrerte kulturminner. Lokalitetene er samlet innenfor mindre, geografisk definerte områder, med tilhørende områdekart. Lokalitetene er registrert vha. GPS. På noen av dem er det samlet inn materiale. Funnene er katalogisert under Tromsø Museums hovedkatalog. Denne rapporten omfatter både beskrivelser av funnsted og utseende for hvert kulturminne, katalognummer for eventuelle funn, samt liste over GPS-koordinater og tilhørende kart.

BAKGRUNN FOR REGISTRERINGENE

Registreringene er foretatt som del av den empiriske innsamlingen under forskningsprosjektet LARM. Prosjektets overordnede mål er å frambringe ny kunnskap om dynamikk, variasjon, kontinuitet og endring i landskapsbruk og ressursutnyttelse med hovedvekt på tidsrommet 2500 f.Kr. – 1000 e.Kr. Vår kunnskap om innlandets betydning i nordnorsk historie er i dag svært begrenset, blant annet på grunn av manglende grunnforskning i innlandsområdene. Noen avgrensede områder ble undersøkt i forbindelse med vassdragsutbygginger mellom 1960 og 1980, men det er grunn til å stille spørsmålsteget ved om det eksisterende kunnskapsgrunnlaget er representativt. Vi vet svært lite om hvilke kulturminner og kulturmiljø som finnes, hvordan de er lokalisert i landskapet og hvordan de er kronologisk relatert til hverandre. Vi har i dag en situasjon der empiri fra kystområdene har stått som premissleverandører for vår kunnskap om de eldste delene nordnorsk historie. I praksis innebærer dette at alle kulturminner vi får registrert, uansett alder, bidrar med viktig kunnskap om variasjon, endringer og kontinuitet i landskapsbruk og ressursutnyttelse. Registreringene omfatter derfor lokaliteter som spenner fra eldre steinalder til moderne tid.

Den overordnede problemstillingen for prosjektet er: Hva kan det nordlige innlandslandskap fortelle om geografisk og kronologisk variasjon og om sosio-kulturell dynamikk? Fra et arkeologisk perspektiv dreier det seg om to hovedproblemer: 1) den mulige etablering av fangstgropssystem for villrein fra omkring 2500 f.Kr. og antatt intensivering av innlandressursbruk frem til Kr.f., og 2) overgangen fra villreinfangst til en form for fangstbasert reindrift.

LARM-prosjektet hadde oppstart 1. mars 2009. Prosjektet er finansiert av Tromsø forskningsstiftelse og Norges forskningsråd, med tilleggsfinansiering av feltarbeid og analyser ved Sparebanken Nord-Norge, Universitetet i Tromsø, Sametinget og Nansenfondet. Prosjektleder er forsker Dr.art. Marianne Skandfer, og deltagerne inkluderer professorene Hans Peter Blankholm, Ericka Engelstad, og Bryan Hood, førstamanuensis Asgeir Svestad og post-doktorstipendiat Ingrid Sommerseth, alle ved Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø.

UTVELGELSE AV UNDERSØKELSE SOMRÅDER

Registreringsarbeidet i 2011 var en forlengelse av registreringene omkring Vuolit (Nedre Mollešjohka i 2010 (Hood og Sommerseth 2010). Området ble da valgt ut av tre grunner:

- 1) Området krysses i dag av moderne reintrekkruiter for tamrein, som knytter vinterbeiteområdene sør for Iešjokka med sommerbeiteområdene i nord omkring Porsanger og Hammerfest.
- 2) En stor esker (lineær istidsmorene) strekker seg minst 30 km fra Vuolit Mollešjohka i nordlig retning, forbi den sørøstlige delen av Iešjávri og videre nordover mot Porsanger. Slike eskere eller moreneryggene har trolig vært viktige ferdselsåre. Mer generelt fremstår de som viktige referansepunkt i landskapet, og de kan også ha fungert som en hovedreferanse i det ”mentale kartet”.
- 3) I kontrast til mange andre deler av viddeområdene i indre Finnmark er området logistisk sett lett tilgjengelig. (Hood og Sommerseth 2010:2-3).

Feltarbeidet i 2010 var de første arkeologiske registreringene som var foretatt i dette området og blant de få fra indre Finnmark som har blitt gjennomført på viddeplatåene mellom de større elvedalene. (Hood og Sommerseth 2010:43-44). Flere lokaliteter fra eldre steinalder bekreftet hypotesen om at eskeren ble brukt som ferdselsvei relativt tidlig i etteristiden (9000 – 8000 BP). Det ble også påvist at det i en periode i etteristiden har vært høyere vannstand, informasjon som bidrar til forståelse av landskapsbruk i et lengre tidsperspektiv. Flere registrerte lokaliteter fra steinbrukende tid var ikke mulig å tidfeste med nøyaktighet, men underbygger inntrykket av eskeren som sentralt ferdselsområde gjennom steinalderen. Mangelen på spor av flatehuggingsteknologi kan indikere at ingen av steinlokaltetene på eskeren kunnen tidfestes til yngre steinalder eller tidlig metalltid. Imidlertid ble trekull fra en ”minituft” uten steinmaterial på den sørlige del av eskeren datert til ca. 1500 f.Kr. i etterkant av fjorårets undersøkelser. Dateringen antyder at det i hvert fall har vært noe aktivitet i området i den først delen av tidlig metalltid. Funn av flere rektangulære ildsteder, også rekkeorganiserte, viser at slike også ligger langt inn på vidda, langt fra de lavereliggende elvedalene, der de hittil stort sett har blitt registrert. Deler av et større fangstgropanlegg ble registrert langs Buolžajohka på nordvestsida av Jálgesvárri, ca 1 mil sør for eskeren (Hood og Sommerseth 2010:43-44). Anlegget er registrert videre i 2011 og det er i år foretatt

utgravninger i fem utvalgte groper. Anlegget teller så langt 260 groper, og er ennå ikke kartlagt på østsida av Jálgesvárri (Sommerseth u.å. a, b).

I år ønsket vi primært å registrere i områder utenfor eskeren (figur 1), for å utfordre inntrykket av at denne formasjonen representerer det sentrale ferdsels- og bosettingsområdet i regionen. Hvordan ser bildet ut om vi beveger oss bort fra eskeren, til andre potensielt gunstige landskap, ved mindre elver, ved større vann, ved andre mulige transportruter, i høyereliggende terreng og utenfor den moderne skoggrensen? Ved å se etter spor fra bruk og bosetting i et bredt tidsperspektiv, fra eldre steinalder til nyere tids rester etter reindriftas flyttinger, håpet vi å få fram antydninger til kronologiske forskjeller i landskapsbruk. Vi ønsket å se spesielt etter lokaliteter fra tidlig metalltid, som ellers forekommer relativt ofte i hovedelvedalene (som Alta-Kautokeinoelva), men som i 2010 virket fraværende i registreringene omkring Vuolit Mollešjohka. Kunne områdene utenfor eskeren oppvise lokaliteter fra tidlig metalltid, og dermed avkrefte inntrykket av at boplasser fra denne perioden nesten manglet i regionen? Vi ønsket også å bruke mer tid på deler av eskeren som ikke var prioritert i fjor. I tillegg ønsket vi å se om det var flere fangstanlegg i regionen, eller om anlegget ved Jálgesvárri var det eneste større anlegget her.

REISEPLAN OG METODE

Registreringene i 2011 ble gjennomført fra 4. til 9. juli. For å imøtekomme feltarbeidets målsettinger beveget vi oss i år ut fra eskeren (Figur 2). Vi gikk stort sett til fots med dagstursekker ut fra Vuolit (Nedre) Mollešjohka. 4. juli vandret vi langs Njullageazi/Matveien (eskeren) opp til skillegjerdet Návlesájielas og over Juovssamaras tilbake. 5. juli ble vi satt opp med elvebåter til eidet ved innløpet av Iešjohka, deretter med båt over Iešjávri, med full oppakning for to netter i telt. Vi registrerte ved vannet omkring utløpet til Likčajohka utover ettermiddagen og kvelden. 6. juli gikk vi over fjellet og ca. 4 km østover i innlandet og registrerte langs Likčajohka og Čoalbme Likčajávri. 7. juli gikk vi ca. 3 km sørover til den nordlige enden av eskeren der ble vi hentet i bil. 8. juli tok vi kano over Iešjohka like vest for Vuolit Mollešjohka og gikk nordover på ryggen langs elva opp til og omkring Øvre Mollešjohka fjellstue og tilbake. 9. juli gikk vi ned til nederste stryk ved Vuolit Mollešjohka. Avreisedagen 10. juli ble vi fraktet til Alta i privatfly, og fikk god oversikt over viddelandskapet mellom Iešjávri – Mollešjohka og canyonen i Altaelva.

Registreringene ble stort sett foretatt ved direkte observasjon av strukturer eller funn på overflaten. Prøvestikking ble bare prøvd ut på tre potensielle lokaliteter. På lokaliteter med mye ferdsel og fare for ødeleggelse eller tap av materiale, ble de synlige gjenstandene samlet inn og tatt med. Alle lokalitetene ble kartfestet ved hjelp av håndholdt GPS, hver av dem ble kort beskrevet og fotografert. Den foreliggende rapporten inneholder GPS-koordinatene, kart basert på koordinatene, kulturminnebeskrivelsene og utvalgte foto.

FORELØPIGE VURDERINGER AV RESULTATENE

Hovedresultatet etter årets registreringer er at inntrykket av Njullageazi/Matveien (eskeren) som det sentrale bosettingsområdet og ferdselsåren i regionen er betydelig styrket (figur 4, 5). Eskeren framstår som den sentrale topografiske referanselinjen gjennom regionen, med bosettingsspor fra eldre steinalder opp i nyere tid. På bakgrunn av årets registreringer kan en viss kronologisk variasjon foreslås: Flere nye lokaliteter fra steinbrukende tid ble funnet langs eskeren sør for Buolžajávri. Lokaliteter fra forhistorisk tid utenfor eskeren er få og spredte. I den nordlige forlengelsen av eskeren ble det ikke funnet boplasser fra steinalder, tidlig metalltid og jernalder/middelalder/tidlig nyere tid. Derimot var det flere årran av relativt ny dato i området. De skal knyttes til den moderne reindrifta og kan trolig dateres til de siste 150 – 200 år. Også i år mangler vi lokaliteter som sikkert kan tidfestes til tidlig metalltid.

Nordøstsiden av Iešjávri, ved Likčajohka og innlandet ved Čoalbme Likčajávri oppviste samme mønster: ingen eller svært få lokaliteter fra steinbrukende tid, ingen fra jernalder/middelalder men noen få årran fra relativt ny tid ble også funnet her. I den sørøstlige delen av Iešjávri ble en lokalitet med kvartsavslag registrert ved eidet mellom Iešjohka og Gávdnavuotna. Lokaliteten ligger ved et naturlig punkt for å komme seg unna de siste strykene i elva og opp i innsjøen. Ved vassdragsundersøkelsene i 1972/73 ble det funnet flere lokaliteter fra steinbrukende tid på nes og holmer i denne sørlige delen av Iešjávri (Figur 3). I tillegg ble det funnet kronologisk sammensatte lokaliteter på Gasadatnjárga og ved Gasadatguoika lengst nordøst (Helskog 1973). Det framgår ikke av rapporten hvorvidt områder uten registrerte funnsteder ble befart eller ikke. Det er dermed umulig å si noe sikkert om representativiteten for disse registreringene, der norddelen er uten funnsteder med unntak av Gásadatnjárga og Gásadatguoika. Registreringene viser likevel til en viss aktivitet i steinbrukende og nyere tid ute på til dels små holmer og nes, i form av små lokaliteter. Det

kan antas at de representerer spesialiserte fiskeplasser. Iešjávri er fiskerikt: fram til tidlig på 1990-tallet ble det drevet næringsfiske, og i dag driver to operatører turistfiske her.

Det må pekes på at bygningen av gården fjellstuene ved Nedre og Øvre Mollešjohka sannsynligvis har fjernet alle arkeologiske spor på to optimale steder for bosetting ved eskeren. Ved Vuolit (Nedre) Mollešjohka fortalte beboerne at det hadde vært store mengder reinbein i massene den gangen gårdsområdet ble planert. Det tyder på eldre aktivitet knyttet til reindrift eller jakt/fangst. Bildet av eskeren som det helt sentrale bosettingsområdet kan dermed være enda tydeligere enn vi har klart å påvise gjennom registreringene.

Et nytt område med omfattende spor etter bosetting i steinbrukende tid ble i 2011 lokalisert til begge sider av innløpet av Iešjohka fra Stohpuluoppal, like vest for (Øvre) Mollešjohka fjellstue. Registreringene gir en indikasjon på betydningen av stedet ved fjellstua i forhistorisk tid. På nordsiden av innløpet strekker en drumlin med flat topp seg i retning nord-sør. På toppen av ryggen ble det funnet flere små lokaliteter, fra høyderyggen rett ved innløpet av Iešjohka og ca. 400 m nordover. Lokalitetene innholdt nesten utelukkende kvartsavslag, med unntak av en lokalitet med en flintkjerne og en liten flis råasbest. Sørvest for innløpet, i et lavere område ved siden en myr, ble det funnet en lokalitet med avslag i kvarts og Kvenvikchert, og en med bare kvarts. Lokalitetene her på sørvestsida av elva må ha vært i bruk ved høyere vannstand, slik at det som i dag er ei stor myr da må ha vært et ekstra (?) og tilsynelatende bredere, elveløp. Dette området må ha vært et viktig vadested for ferdsel vest for eskeren. Det er et interessant spørsmål når dagens stryk ble dannet, siden det kanskje var mindre markert og lettere å ta seg gjennom eller over ved høyere vannstand. Dagens sterke stryk er ikke farbart med båt. Da vi ble satt oppover elva med båt gikk vi i land nedenfor dagens stryk ved fjellstua, gikk over bakken og byttet til en båt som lå ovenfor, i Stohpuluoppal. Trolig har innsnevringen i elva også i det tidligere elveløpet vært en utfordring ved bruk av båt, men kanskje var det ikke umulig å ta seg fram, som i dag. Vi antar at det kan ligge flere lokaliteter på nesene vest for innløpet til Iešjohka, men bare de nærmeste ble befart i år. Det samme kan sies for området like øst for Øvre Mollešjohka, på lavere terrasser langs den nordlig delen av Sálteluoppal, en utvidelse av Iešjohka.

Årets befaringer viser at det ikke er flere større fangstanlegg i regionen enn anlegget ved Jálgesvárri. Bortsett fra et mindre anlegg som ble registrert 1,4 km sør for Vuolit (Nedre) Mollešjohka i 2010 (Hood og Sommerseth 2010) er det ikke påvist fangstgroper utenfor Jálgesvárrianlegget.

Til tross for ekstensiv undersøkelse i ulike landskapstyper har vi ikke funnet rektangulære arran utenfor eskerområdet (men se Sommerseth u.å. a). "Noe" begrenser tilstedeværelse av de rektangulære arran'ene til det som kan oppfattes som den optimale ferdselssonen på land, assosiert med eskeren. Dette mønsteret sammenfaller dermed delvis med mønsteret for de eldste bosettingssporene. Samtidig kan det tyde på at de rektangulære arran'ene ligger i bjørkeskogen ved elvene i den lavere dalgangen, og ikke i høyere deler av vidda.

Beliggenheten står dermed ikke i kontrast til tidligere registrerte lokaliteter i de store elvedalene (jfr. Hood og Sommerseth 2010:43-44), men framstår i stedet som en variant. Ingen rektangulære arran ble registrert ved den nordlig enden av eskeren, sør for Čearrujávri, eller langs den antatt fortsettelsen av ferdselsveien langs Čearrujávri-dalen og på sør- og østsidene av Čoalbme Likčájvri. Disse områdene framstår dermed som "transportetapper".

Yngre bosettingsspor fordeler seg noe annerledes i landskapet. Inntrykket er at mindre, ovale arran assosiert med nyere tids ekstensiv reindrift har en bred distribusjon over de fleste landskapskontekster, både langs eskeren, langs vann, elver og (potensielle) flytteveier, i forlengelsen av eskeren. Det ble påvist variasjoner mellom disse yngre arran'ene, både i størrelse og form. Langs østsiden av Čoalbme Likčájvri hadde for eksempel begge de registrerte ildstedene en ekstra stein utenfor steinsirkelen, slik at det fikk en "spiss" mot øst. Vi registrerte ikke slike arran andre steder. Derimot hadde det både i disse to og i flere andre blitt lagt en stor stein i midten. Konstruksjonsvariasjonene kan forstås som "signaturer" fra dem som bygde og brukte ildstedene.

REGISTRERINGER 2011

Iešjávri

R1. (GPS 369) Lokalitet med kvartsavslag. Ved den lille bukta innerst og mot øst i Gávdnajavuotna, ved båtplassen ved eidet mot Johkamohkki i Iešjohka. 10 – 15 avslag i fin, hvit kvarts i en ca. 3 x 4 m utbredelse. I ATV-kjøresporet langs bredden, 8 – 10 m fra vannkanten (figur 6).

R2. (GPS 371) Lokalitet med tre avslag i grov, lys kvarts. På toppen av det smaleste neset, nr. 2 østover fra Likčanjárga. Lokaliteten ligger lengst øst og ut mot bukta innenfor.

- R3. (GPS 372) Árran. Bra synlig, lite markert. På lav rygg nord for Iešjávri, rett vest for myra i bukta ved utløpet av Likčajohka. Myr i øst og sør, høyere morenerygg i vest. Árran er ovalt, 80 x 70 cm, orientert NØ – SV. 8 steiner synlige. Relativt ung (figur 7).
- R4. (GPS 373) Árran. Bra synlig, lite markert. I svakt dalsøkk midt i en drumlin, nordøst for utløpet av Likčajohka. Tilnærmet sirkulært, 70 x 65 cm, orientert Ø – V på tvers av dalsøkket. 5 steiner, 1 – 2 ser ut til å mangle i nord. Relativt ungt.
- R5. (GPS 374) Árran. I bjørkekratt, lite synlig, lite markert. Ca 100 m sør for R 4, på sørenden av drumlin/morenerygg nordøst for utløpet av Likčajohka. 4 steiner så vidt synlige. 100 x 65 cm, orientert NØ – SV. Relativt ungt.
- R 6. (GPS 375) Árran. Bra synlig og bra markert. I svakt dalsøkk bak terrassen nærmest Iešjávri, 750 m sør-sørvest for utløpet av Likčajohka. Lyngvegetasjon. Sirkulær form, bygget av 6 steiner, diameter 50 cm. Relativt ungt.
- R 7. (GPS 376) Árran. 5 m øst-sørøst for R 6. Bra synlig, bra markert. På terrasse 30 cm over bunnen av det svake dalsøkket. Rektangulært árran (?), 1 større stein i kortsiden og hhv. 3 og 1 stein langs sidene. 90 x 65 cm. Trekull ikke påvist med jordbor. Relativt ung.
- R 8. (GPS 377) Árran. Bra synlig, bra markert. På toppen av den nordvestligste lille høyden av neset nærmest og nord for den lange bukta lange, slake bukta innenfor Likčanjárga. På en tørr terrasserygg med utsikt over vannet. 6 hodestore stein lagt i sirkel, 70 cm i diameter. En stein mangler i sør på å slutte kretsen. Relativt ungt.
- R 9. (GPS 378) Lokalitet med noen få, tvilsomme avslag i kvarts og ett som ser sikkert nok ut i lys grå kvartsitt (figur 8). På toppen av den østligste lille høyden av neset, nærmest og nord for den lange, slake bukta innenfor Likčanjárga. På en tørr terrasserygg med utsikt over vannet. I avblåst, vegetasjonsfritt område, 2 x 5 m, med litt reinlav og krøkebærlyng ellers. 3 prøvestikk (20 x 20 cm) mot sør var negative. Ett prøvestikk 2 m sør for funnområdet ga litt trekullstøv 4 cm under overflaten, men uten noen sikker kulturhistorisk kontekst (funn).
- R 10. (GPS 379) Árran. Bra synlig, bra markert. På tørr terrasse innenfor en liten holme og et større nes. Beliggende 7 m inn fra kanten, 50 m fra vannet. Ovalt/spissovalt med ”spiss” i form av en ekstra stein mot øst. 90 x 60 cm, orientert Ø – V. Lagt opp av 8 hodestore stein i ubrukt krets pluss en stein lagt midt inni (figur 9).

Likčajohka – Čoalbmi Likčajávri

R 11. (GPS 380) Árran. Godt synlig, bra markert. På den sørlige terrassen langs Likčajohka, 20 m sør for terrassekanten mot elva, 6 m nord for ATV-kjøresporet. Lagt opp av drøyt hodestore stein, 10 stk i hel sirkel, 80 cm i diameter. Liten bjørk inni, i tillegg til reinlav og lyng. Relativt ung (figur 10).

R 12. (GPS 381) Árran. Godt synlig, lite markert. Ved roten av neset vest for utløpet av Likčajohka fra Čoalbmi Likčajávri. På tørr slette uten andre synlige steiner, mellom myrdrag i sør og vannet i nord. Sirkulært, diameter 85 cm, lagt opp av 6 store steiner. Relativt ung.

R 13. (GPS 382) Árran. Bra synlig, bra markert. Ligger på en tørr bakke mellom to små høyder på neset vest for utløpet av Likčajohka fra Čoalbmi Likčajávri, ca 50 m nord for R 12. I et litt utblåst/vegetasjonsfritt område, ellers lyng og lav. Ujevn rektangulær form, lagt opp av 5 drøyt hodestore steiner i ramme pluss en stein som fyller det indre området. Orientert øst – vest. 65 x 50 cm.

R 14. (GPS 383) Árran. På terrasseflaten øst – sørøst for Čoalbmi Likčajávri. 3 m øst for kjøresporet midt over flaten. Lite synlig, lite markert. Lagt opp av 6 hodestore stein i sirkel med diameter 65 cm, pluss en stein utenfor som en ”spiss” mot øst. Dessuten en stein lagt i midten. Orientert øst – vest. Nesten helt overgrodd av mose og lav. Kan være gammelt (figur 11).

R 15. (GPS 384) Árran. På terrasseflaten øst – sørøst for Čoalbmi Likčajávri, i nordkanten av kjøresporet. Lite synlig, lite markert. Sirkulært med en ekstra stein i øst som en ”spiss”. 3 hodestore steiner i sirkelen synlige pluss den ene utenfor. Resten under lyng, reinlav, torv og dvergbjørk. Trekull påvist med jordbor. Kan være gammelt.

R 16. (GPS 385) Árran, lite synlig, lite markert, sterkt nedgrodd. På terrassen øst for bekken og myra i sørenden av Čoalbmi Likčajávri, mellom sporene i det doble kjøresporet. Anlegget 60 cm i diameter. 4 delvis synlige steiner, ikke synlige stein i hele sirkelen. Trekull påvist i midten. Kan være gammelt (figur 12).

R 17. K 1. (GPS 386) Árran, godt synlig, bra markert. I kjøresporet over terrassen sørøst for bekken og myra i sørenden av Čoalbmi Likčajávri. Morenemasse med stor stein i dalen i vest. Lagt opp av 8 drøyt hodestore steiner i en sirkel med diameter 100 cm. En større stein (boaššu?) i sør måler 25 x 35 cm. Fra nyere tid.

K 2. (GPS 387) Árran. Bra synlig, lite markert. Helt lynggrodd. På terrassen sørøst for bekken og myra i sørenden av Čoalbmi Likčájávri, 7 m sørvest for K 1. 6 drøyt hodestore steiner i sirkel, 90 cm i diameter. Trolig gammelt.

Njullageazi/Matveien Nord

R 18. (GPS 388) Árran. Godt synlig, godt markert. På tørr slette med lyng- og lavvegetasjon vest for begynnelsen/nordenden av eskeren (figur 13). En kraftig sandmorene (del av eskeren) i nord, myrparti i sørøst og øst. Masse reingevir i området. Árran lagt opp av 5 drøyt hodestore steiner i sirkel pluss en stein i ”spiss” utenfor i nordøst. Fra nyere tid (figur 14).

R 19. (GPS 389). Fin, lys slått kvarts i kjøresporet som her går vest for toppen av eskeren, i bakken der sporet går bratt opp og sørover mot toppen. Fin, lys sand. Plasseringen gjør det trolig av funnet har blitt dratt med i hjulsporene ved kjøring. 2- 3 m lenger S er en liten flate, og 12 m mot S var flere mulige kvartsavslag, på toppen av eskeren.

R 20. (GPS 390) Buorra. Godt synlig, lite markert. I avgrenset, 3 x 7 m stor rullesteinsur i bratt vestvendt skråning ned fra toppen av eskeren, ca. 5 m under toppen. Indre rom 1,2 m i diameter, 0,8 m dypt. Mose inni. Gammelt.

Øvre Mollešjohka

R 21. K 1. (GPS 391). Avslag i fin, hvit kvarts. I stien øst for og på vei opp mot stor morenebakke nord for stryket, 200 m vest for Øvre Mollešjohka fjellstue (figur 17).

K 2. (GPS 392) Avslag, fin hvit kvarts. I bakkant av morenebakken.

K 3. (GPS 393) Avslagskonsentrasjon i grovere, lys og fin, hvit kvarts. Midt oppe på morenebakken, i et avblåst område. Funnene ligger innenfor et felt på ca. 3 m i diameter. Flott utsikt i alle retninger.

R 22. (GPS 394) Avslag i lys kvarts. Avslaget er langsmalt og buet. I stien mellom morenebakken og båt-plassen ved utløpet av Iešjohka fra Stohpuluoppal. 3 m over vannet, 10 m fra vannkanten (figur 18).

R 23. K 1. (GPS 395) Avslagskonsentrasjon. I kjørespor over nakken av morenebakken. 10 m sør for markeringsstolpe for skuterløype, der to kjørespor krysser hverandre, 10,8 m over vannkanten i Stohpuluoppal (figur 19, 20). Funnene ligger innenfor et område på ca 5 m øst – vest og 15 m nord – sør, med kjøresporet lengst nord i konsentrasjonen. Fin og grovere lys og hvit kvarts. ”Flekketeknikk”. Materiale innsamlet.

K 2. (GPS 396) Avslag i lys kvarts. I kjøresporet som går nordover på toppen av morenebakken, 10 m nord for skyterløypemarkeringen (stolpe med kryss). Funnene ligger i forlengelsen av R 23 K1.

K 3. (GPS 397) Funnsted for bipolar kjerne i lys kvarts. 5 m nord for R 23 K 2.

K 4. (GPS 398) Funnsted for avslag i lys kvarts, en flintkjerne og en liten bit råsbest. I kjørespor nordover langs ryggen av morenen. Funnområdet for avslagene har en utstrekning på ca. 12 m nord – sør. Noe materiale oppsamlet. Flintkjernen funnet lengst i nord, asbesten lengst i sør.

K 5. (GPS 399) Avslagskonsentrasjon; 8 avslag i lys kvarts, funnet i kjøresporet langs moreneryggen, nord for R 23, K 1 – K 4.

R 24. (GPS 400) Avslagskonsentrasjon. I kjørespor/stien til fjellstua, på vestsida av Iešjohka, med utsikt til kanten av morenebakken ved stryket, der R 21 ligger. Funnstedet ligger ved en liten, stille bukt i nord – nordøst som går over i en stor myr i øst. Myrtjern i sørøst, lavere og litt fuktig parti i sørvest. Lokaliteten ligger på en liten nord- sørgående morenerygg som tidligere må ha vært et lite nes, trolig med elveutløp der det nå er myr. Funn av avslag i mørk grå Porsangerchert og lys kvarts i kjøresporet. 2 prøvestikk: 1) 5 m sør for kjøresporet. Ingen funn, en liten bit trekull. 2) 2 m øst for kjøresporet. Avslag i chert og en del brent/oksidert sand. Ikke trekull. Materiale oppsamlet (figur 21, 22).

R 25. (GPS 401) Avslag. På lavdekt liten morenerygg rett vest for R 24. Et lavere, fuktig parti mellom. Ryggen ligger mellom elvebukta i nord og det lavere partiet i sør. Kjøresporet går langs sørsiden av myra, som er en gammel bukt. Lav bjørkeskog på morenebakken, og en stor stein, 0,8 m høy midt på. Avslag i fin, hvit kvarts, funnet i avblåst område 1 m øst for steinen. Prøvestikk 2 m øst for steinen viste løs utfellingssand under lav/mose, en konsentrasjon av trekullstøv men ingen funn.

Vuolit (Nedre) Mollešjohka

R 26. (GPS 402) Stort avslag i lys kvarts. I nordenden av den sørligste morenebakken før strykene nedenfor husene på Vuolit Mollešjohka. Funnet på delvis avblåst område på flaten under og 8 m øst for høyeste punkt langs moreneryggen. Utsikt til det sørligste huset i bygda og den tilhørende lagerplassen i øst, 15 m sør for rund, hvit stein, 0,5 x 1,0 m stor. Flere funnsteder registrert i området i 2010.

R 27. (GPS 403) Funnsted for to avslag og ett mulig fragment av bipolar kjerne. Bergkrystall og grov, lys kvarts. På den sørligste morenebakken før strykene nedenfor Nedre Mollešjohka. Lokaliteten muligens registrert i 2010.

R 28. (GPS 404) Prøvestikk 1 (0,4 x 0,4 m) i bukta nord og ovenfor strykene, der det er anlagt inntak til kraftverk. Prøvestikket tatt rett under en bratt morenebakke i øst (figur 24). Det viste dobbelt humuslag og sammenhengende horisontale trekullsjikt i flere dybder. Prøvestikket gravd 22 cm ned: under humuslag og utfellingssjikt kom 10 cm rødbrun sand, deretter et eldre humus + utfellingssjikt. Under der 5 cm rød sand, to horisontale trekullkonsentrasjoner som krysset prøvestikket, 5 cm rød sand, deretter et tredje, gammelt humussjikt med små trekullfliser under (figur 25). Trekullprøver tatt ut.

Prøvestikk 2 tatt på toppen av morenebakken øst for prøvestikk 1, 5 m inn fra bakkekanten mot elva, 15 m nordvest for prøvestikk 1. Prøvestikket ga 30 cm rødbrun sand under humus og utfellingslag, deretter aurhelle.

R 29. (GPS 405) Funn av avslag i grov, hvit kvarts. 10 m sør for R 28, prøvestikk 2. I avblåst sandområde, på toppen av moreneryggen sørøst for bukta før strykene, 20 m sør for innmarksgjerdet.

Heástabuolža

I løpet av utgravningen av et arran ved Heástabuolža (Sommerseth u.å. b) ble det gjennomført en kort befarings av en drumlin som ligger 0,7 km vest for vadeplassen over Mollešjohka ved Heástabuolža. Undersøkelsen identifisert to kulturminner (figur 26).

R 30. Buorra/grav: ligger i et urfelt på toppen og nord-end av en drumlin vest for Heástabuolža (figur 27, 28). Strukturen er tilnærmet rektangulær, konstruert av stein fra hodestørrelse opptil 80 cm i diameter. Lengeakse orientert NV-SØ. Ytre dimensjoner 3,0 m x 2,0 m, indre kammer 1,2 m x 0,6 m på NV og 1,0 m ved SØ. På sørøstenden er det 10-12 stein i hodestørrelse og litt større stein som ligger på toppen av en stor flyttblokk. Øverste del av strukturen består av kun et par omfar av stein. Steinene i midten av kammeret ligger ca. 60 cm under toppen av de øverste steinene som danner kanten av strukturen, mens det dypeste punktet mellom steinene ligger 80-90 cm under toppen av grensesteinene. Bunnen av kammeret er ca. 40 cm lavere enn toppen av den store flyttblokk som avgrenser strukturen mot SØ. Ingen spor av innhold i kammeret. Det er vid utsikt fra strukturen over myra i NV (retning Alta).

R 31. árran/ildsted med armer (geadgebearpmet): Ligger i en liten dal i le av en lav morenerygg vest for Heástabuolža og nord for drumlin med R 30. Området er beskyttet på vestsiden av moreneryggen, som har en bratt skråning, ca. 3 m høy. Ildstedet er perfekt bevart og består av ca. 20 stein (figur 29). Total lengde: 1,80 m, bredd: 0,8 m, arm lengde: 0,9 m; indre ildsted dimensjoner 40 x 45 cm, ytre 75 x 90 cm. En enkeltliggende stein er plassert like utenfor inngangen ved slutten av en arm, også en mot baksiden av selve ildstedet. Det ble tatt en trekullprøve. Slike árran oppfattes som brukt fra 1500-tallet til 1800-tallet, selv om det finnes noen usikre, tidligere dateringer (Sommerseth 2009:193, 201). Dette er det eneste tydelige eksempel av denne árran-typen i det hele registreringsområdet ved Mollešjohka.

TABELL: GPS-KOORDINATER

Område	Reg.nr.	k-nr	UTM	x	y	Waypoint	Registrert
Iešjavri	1		35W	395350	7725615	369	Avslag
	2		35W	395723	7731813	371	Avslag
	3		35W	396137	7732636	372	Árran
	4		35W	396819	7732741	373	Árran
	5		35W	396781	7732671	374	Árran
	6		35W	396424	7731913	375	Árran
	7		35W	396420	7731898	376	Árran
	8		35W	395807	7731394	377	Árran
	9		35W	395894	7731217	378	Avslag
	10		35W	396093	7731770	379	Árran
Likčajhoka - Čoalbmi Likčajavri	11		35W	397523	7732981	380	Árran
	12		35W	399834	7732730	381	Árran
	13		35W	399849	7732773	382	Árran
	14		35W	400909	7733347	383	Árran
	15		35W	400637	7732751	384	Árran
	16		35W	400507	7731932	385	Árran
	17	K 1	35W	400674	7731712	386	Árran
	17	K 2	35W	400675	7731706	387	Árran
Njullageaži/Matveien Nord	18		35W	401026	7729407	388	Árran
	19		35W	400975	7729144	389	Avslag
	20		35W	400821	7729469	390	Buorra
	21	K 1	35W	398181	7719724	391	Avslag
	21	K 2	35W	398155	7719732	392	Avslag
Øvre Mollešjohka	21	K 3	35W	398146	7719705	393	Avslag
	22		35W	398105	7719826	394	Avslag
	23	K 1	35W	398163	7719780	395	Avslag
	23	K 2	35W	398178	7719811	396	Avslag
	23	K 3	35W	398175	7719821	397	Bipolar kjerne
	23	K 4	35W	398196	7719894	398	Avslag, flintkjerne og asbest
	23	K 5	35W	398176	7720069	399	Avslag
	24		35W	397767	7719439	400	Avslag
Nedre Mollešjohka	25		35W	397742	7719539	401	Avslag
	26		35W	397763	7715007	402	Avslag
	27		35W	397651	7714828	403	Avslag
	28		35W	397613	7714876	404	Prøvestikk med trekull
	29		35W	397636	7714876	405	Avslag
Heastabuolza	30		35W	399669	7723375	BH227	Buorra/urgrav
	31		35W	399739	7723576	BH228	Árran med armer

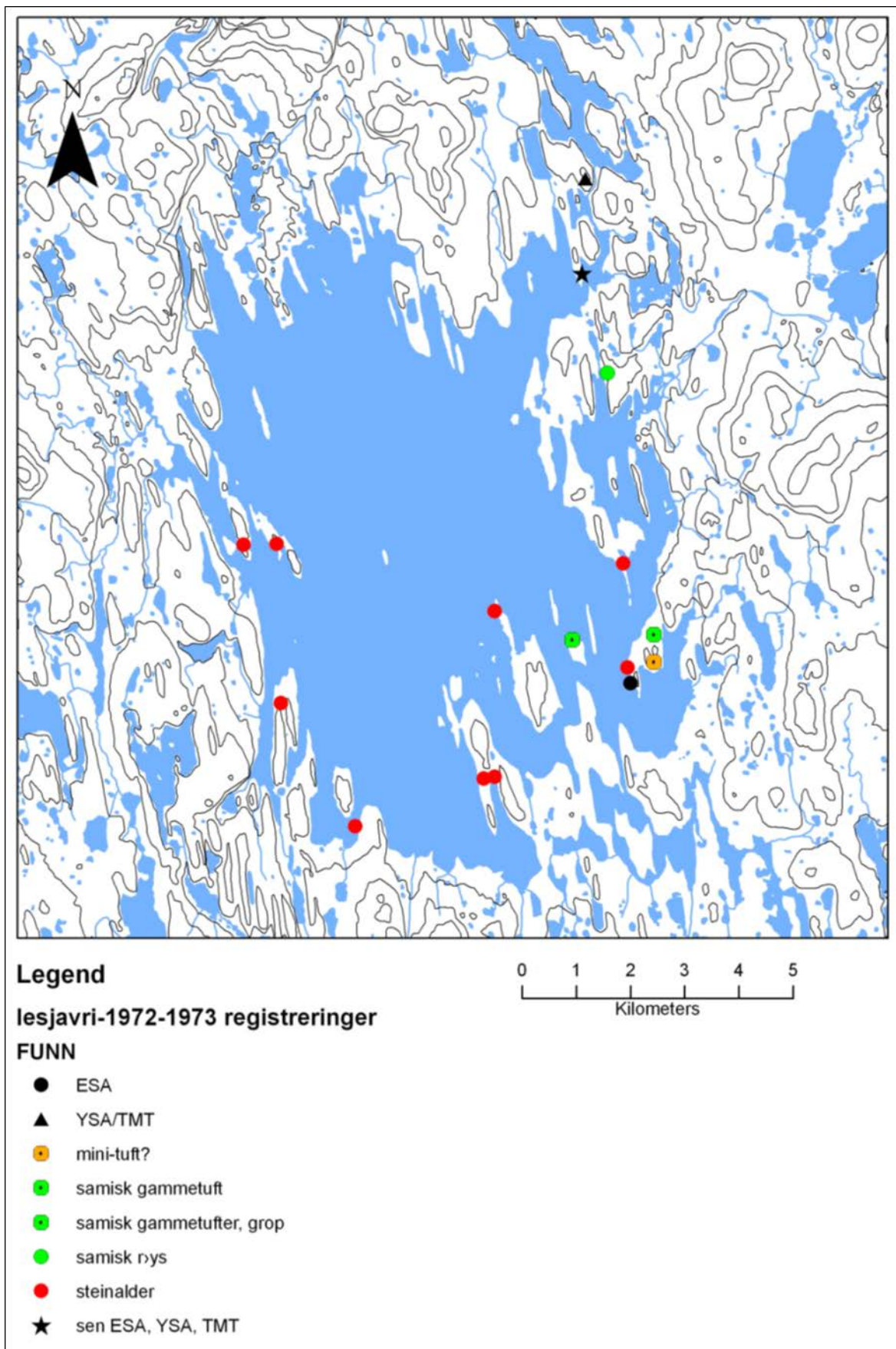
FIGURER

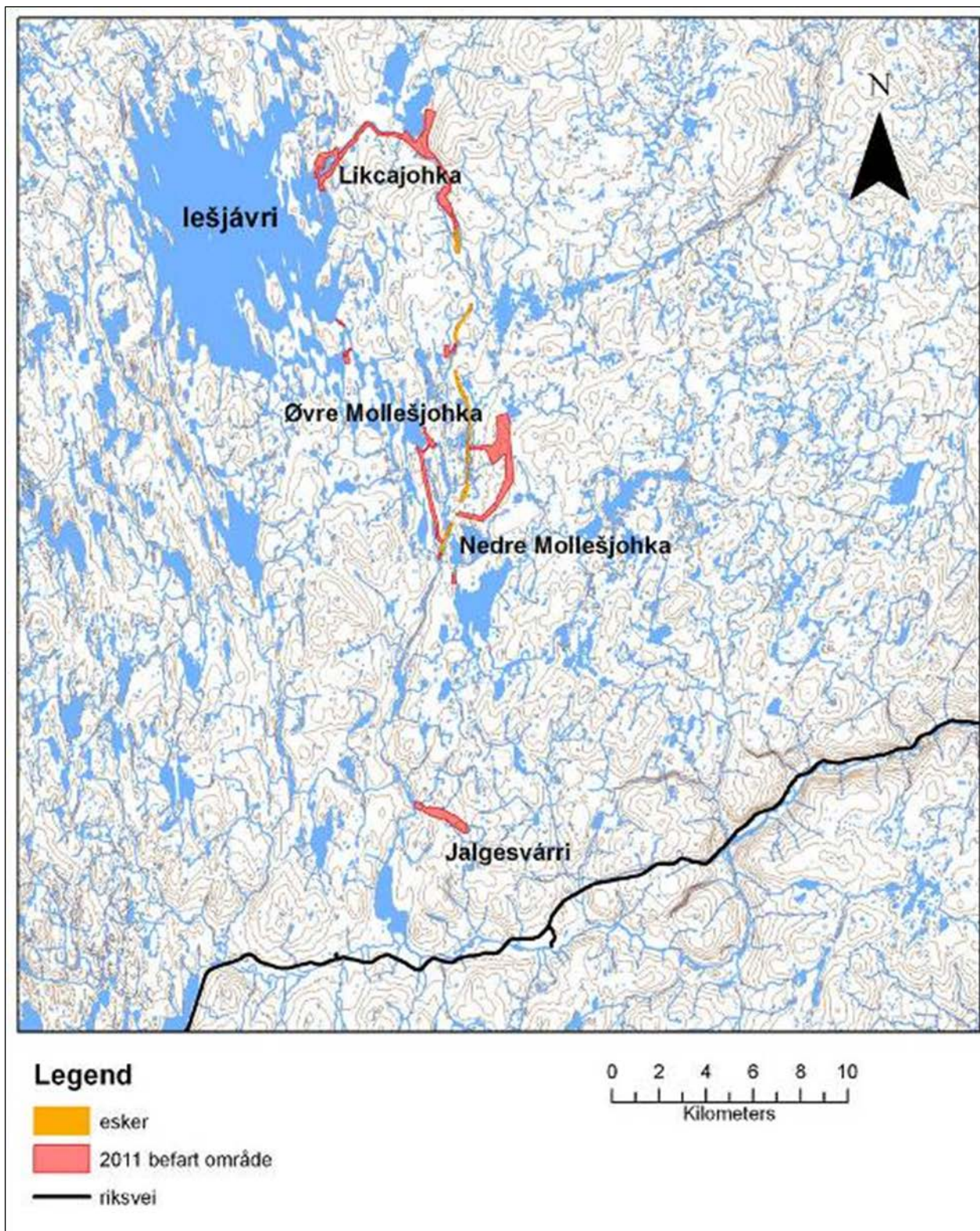
Figur 1. Eskeren fra lufta. Mot nord (foto: B. Hood)

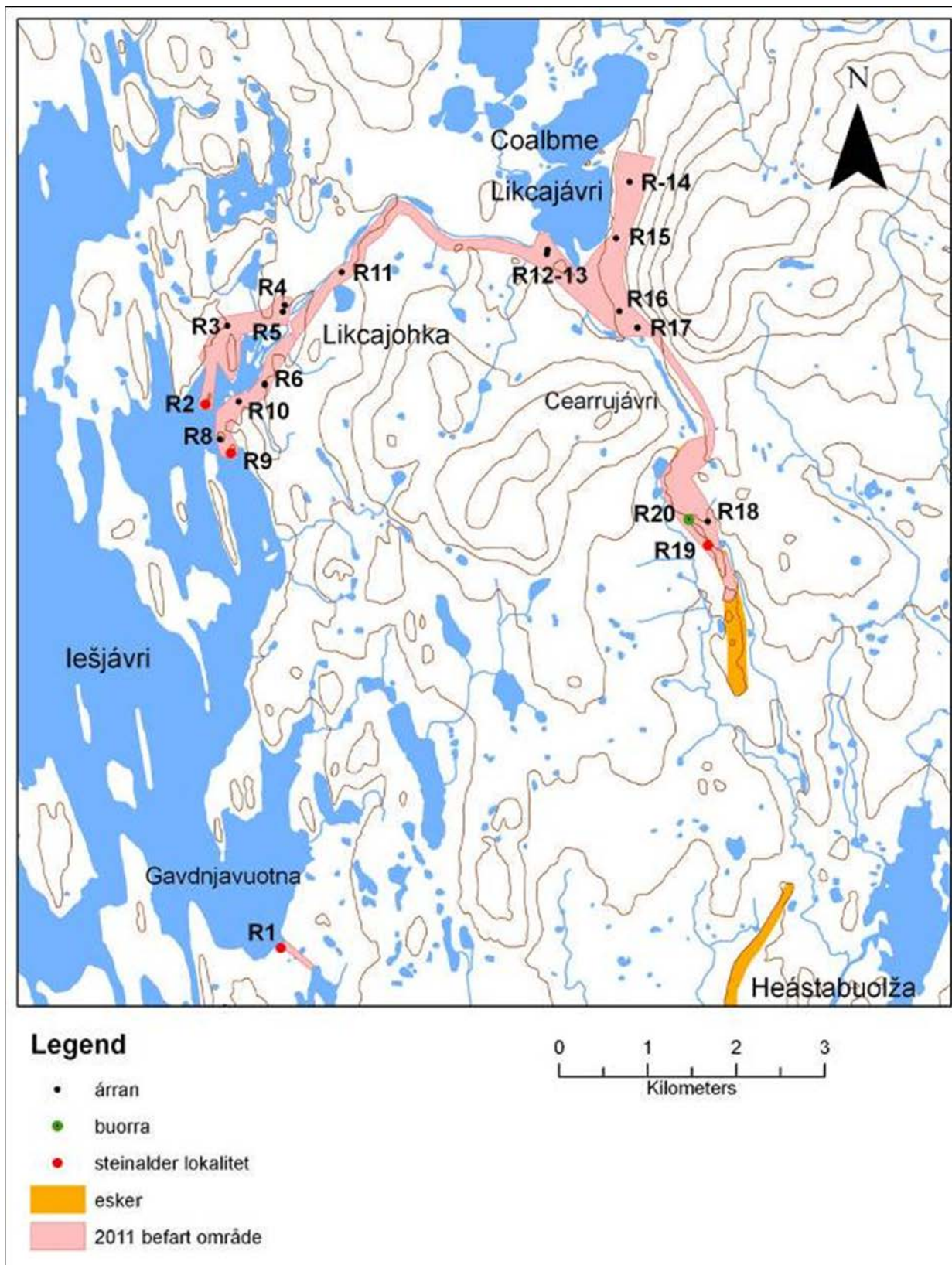
Figur 2. Iešjávri med Porsangerfjellene (gaissa'ene) i bakgrunnen. (foto: M. Skandfer)

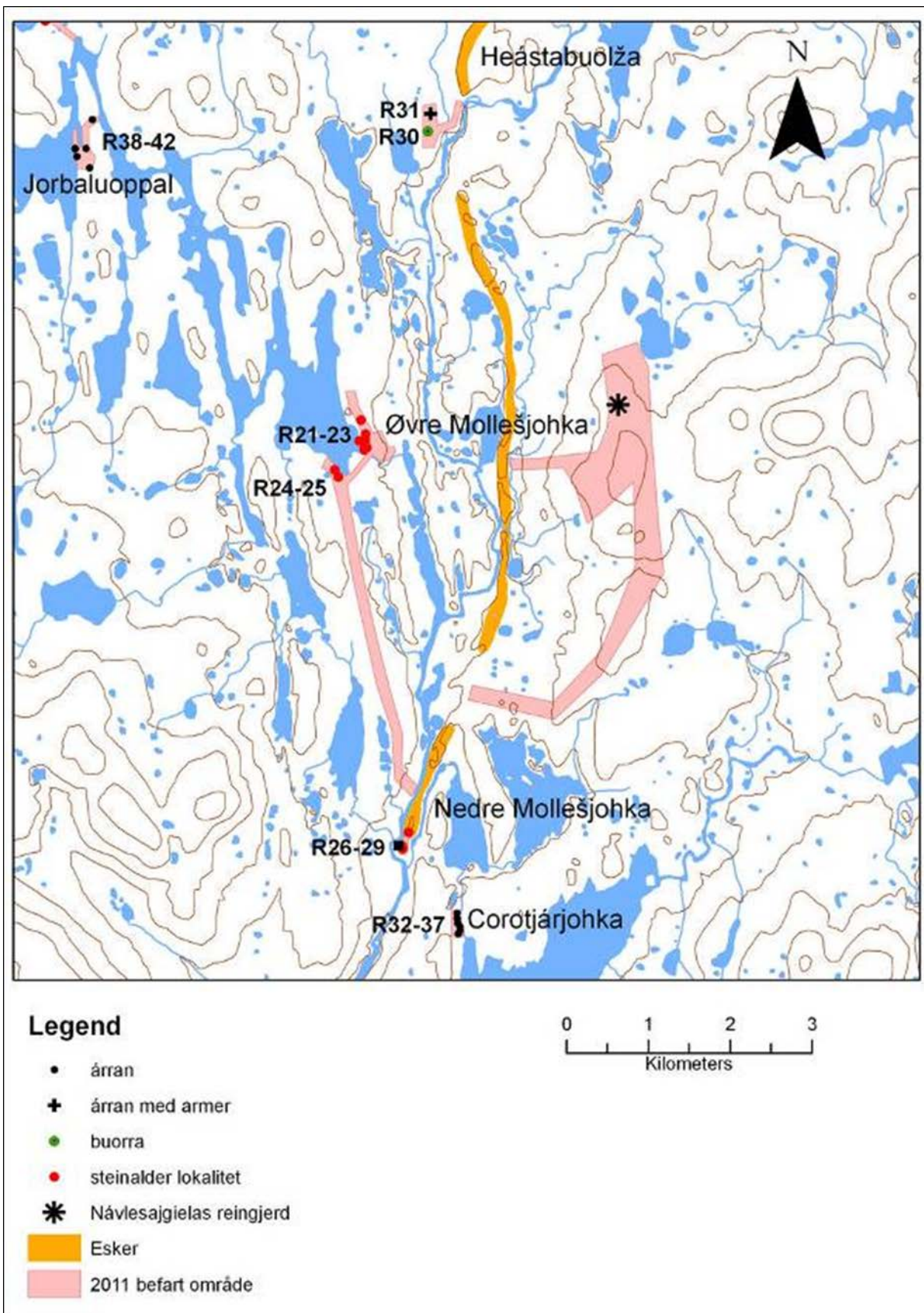
Figur 3. Registrerte lokaliteter fra feltarbeidene i 1972/73. Basert på kartreferanser i (Helskog 1973) (kart: B. Hood).

Figur 4. Kart over befarte områder i 2011 (Kart: B. Hood)

Figur 5-1. Oversiktskart over registreringer i den nordlige delen av området 2011 (Kart: B. Hood)

Figur 5-2. Oversiktskart over registreringer i den sørlige delen av området 2011 (Kart: B. Hood)

Figur 6. Utsikt nordvestover Iešjávri. R 1 ligger mellom baugen på den gule båten og den store steinen i forgrunnen (Foto: M. Skandfer).

Figur 7. R 3. Graveskje peker mot N. Utløpet av Likčajohka oppe til venstre (foto: M. Skandfer)

Figur 8. R 9. Graveskje markerer funnstedet. Tatt mot VSV (foto: M. Skandfer)

Figur 9. R 10. Árran fra nyere tid. (foto: M. Skandfer)

Figur 10. R 11. Likčajohka så vidt synlig i dalen i bakgrunnen. Gaisa'ene i Porsanger lengst bak. Mot NØ. (foto: M. Skandfer)

Figur 11. R 14. Árran med en stein utenfor sirkelen i en "spiss". Tatt mot S. (foto: M. Skandfer)

Figur 12. R 16. Bryan Hood til venstre for árran. Čoalbmi Likčájávri i bakgrunnen. (foto: M. Skandfer)

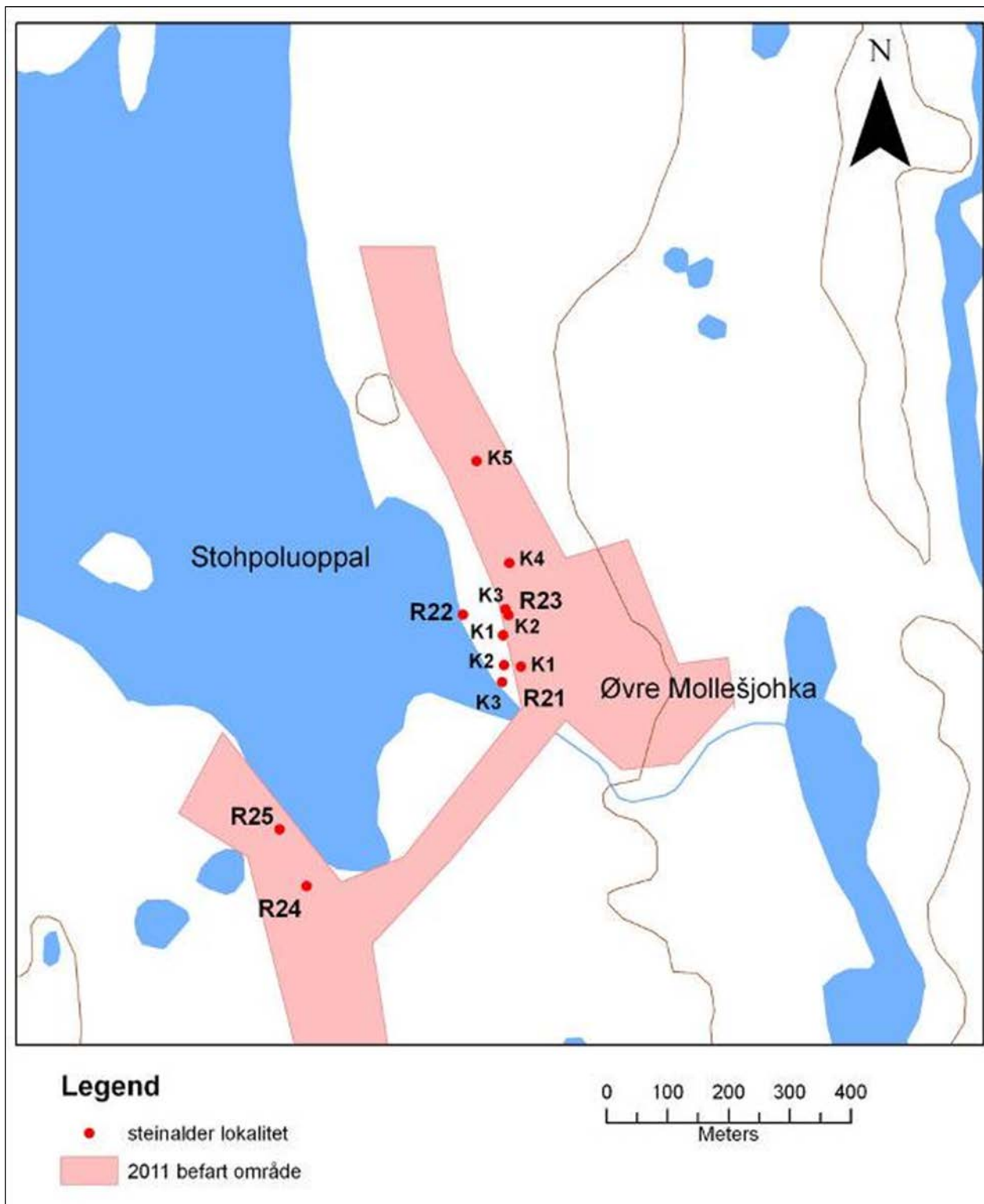
Figur 13. Sletta med R 18 omtrent midt i bildet. Sandmorene synlig i bakkant. Tatt fra toppen av eskeren mot NØ (foto: M. Skandfer)

Figur 14. R 18. Eskeren i bakgrunnen. Tatt mot SV (foto: M. Skandfer)

Figur 15. R 20. Buorra i V-kanten av eskeren. Tatt mot SSØ (foto: M. Skandfer)

Figur 16. Registreringer og befarte områder, Øvre Mollešjohka (kart: B. Hood)

Figur 17. R 21, K 3 med utløpet av Iešjohka fra Stoħpuluoppal i bakgrunnen. Tatt mot V (foto: M. Skandfer)

Figur 18. R 22. Jordboret markerer funnstedet. Utløpet av Iešjohka fra Stoħpuluoppal i bakgrunnen. Mot S (foto: M. Skandfer)

Figur 19. R 23 K 1. Bryan Hood samler opp materiale. R 21 i bakgrunnen. Tatt mot S (foto: M. Skandfer)

Figur 20. R 23, K 4. Oversikt. Stohpuluoppal bak til høyre. Mot S (foto: M. Skandfer)

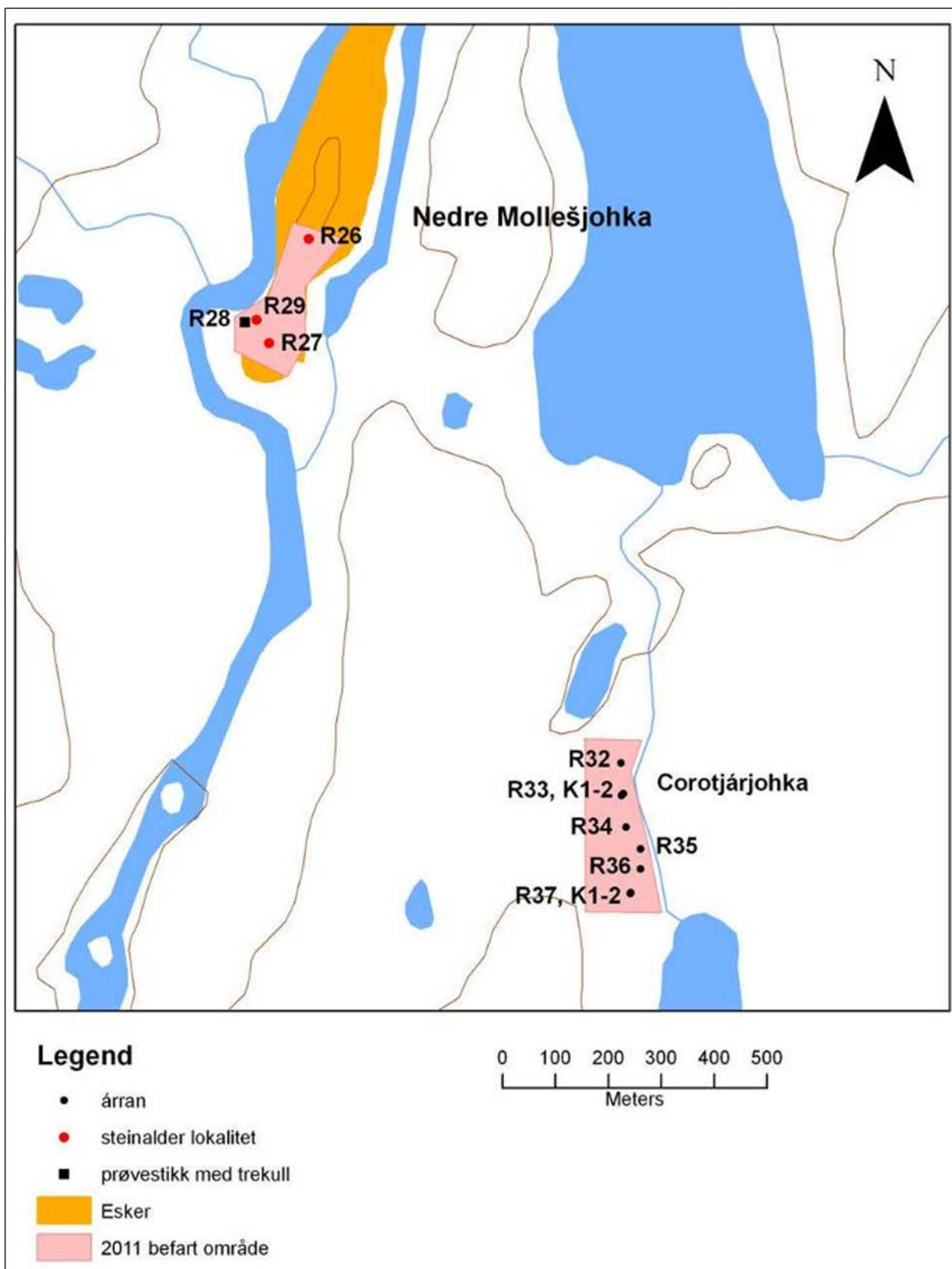

Figur 21. R 24 sett mot NØ. Øvre Mollešjohka fjellstue i bakgrunnen. (foto: B. Hood)

Figur 22. R 24 sett mot NV. Den lavere myra er en gammel bukt. R 25 på høyden bak til høyre. (Foto: M. Skandfer)

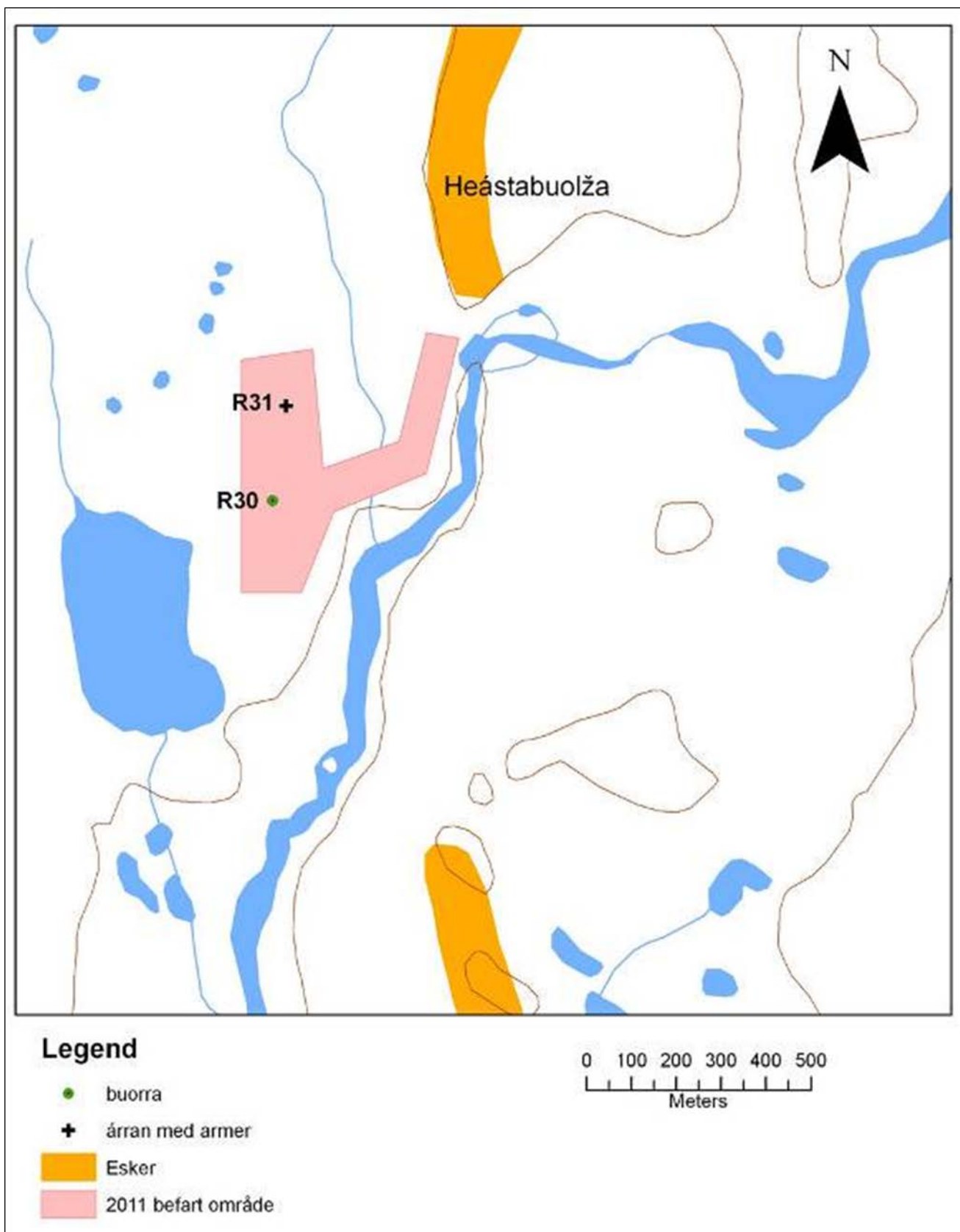
Figur 23. Registreringer og befarte områder, Nedre Mollešjohka. R 32 – 37 er beskrevet i I. Sommerseth u.å..a (kart: B. Hood)

Figur 24. R 28. Bryan Hood graver prøvestikk lengst NV i bukta før strykene. Mot SØ (foto: M. Skandfer)

Figur 25. R 28. Profil. Flere tydelige humuslag og trekullsjikt (foto: M. Skandfer)

Figur 26. Registreringer og befarte områder (kart: B. Hood)

Figur 27. R 30. Buorra/grav vest for Heástabuolža. (Foto: B. Hood)

Figur 28. R 30. Buorra/grav på drumlin vest for Heástabuolža i landskap med steinur. Mot nordvest (Alta). (Foto: B. Hood)

Figur 29. R 31. Arran med armer, vest for Heástabuolža. Merk enkeltliggende stein ved slutten av armen til venstre, og rett bak ildstedet til høyre (foto: B. Hood)

LITTERATUR

- Helskog, Knut 1973 *Arkeologiske undersøkelser 1972/73 i Altavassdraget, Finnmark*. Topografisk arkiv, Tromsø Museum, Tromsø.
- Hood, Bryan og Sommerseth, Ingrid 2010 *Registreringsrapport Indre Finnmark 2010. Forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e. Kr. (LARM)"*. Institutt for arkeologi og sosial antropologi, Universitetet i Tromsø.
- Sommerseth, Ingrid 2009 *Villreinfangst og tamreindrift i indre Troms. Belyst ved samiske boplasser mellom 650 og 1923*. PhD-avhandling, Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø, Tromsø.
- Sommerseth, Ingrid u.å. a Fangstanlegget ved Jálgesvárri og omkringliggende kulturminner, Karasjok k., Finnmark. Registreringsrapport 2011. Forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e. Kr. (LARM)". Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø, Tromsø (foreløpig).
- Sommerseth, Ingrid u.å. b Utgravning av fangstgroper i fangstanlegget ved Jálgesvárri, Karasjok k., Finnmark. Forskningsprosjektet "Landskapskunnskap og ressursforvaltning i Indre Troms og Finnmark 2500 f.Kr. – 1000 e. Kr. (LARM)". Institutt for arkeologi og sosialantropologi, Universitetet i Tromsø, Tromsø (foreløpig).